

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาอุตสาหกรรมของไทยเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ นับตั้งแต่มีการปฏิวัติทางอุตสาหกรรมของโลก ทุกประเทศล้วนให้ความสำคัญต่อการนำเอาการพัฒนาทางอุตสาหกรรมมาใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ ตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 1 เป็นต้นมา ภาคอุตสาหกรรมได้เข้ามามีบทบาทที่สำคัญต่อฐานการพัฒนาทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศ จากภาคเกษตรมาเป็นภาคอุตสาหกรรม โดยจะเห็นได้ว่าในปี 2546 สัดส่วนมูลค่าสินค้าภาคเกษตรเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 10 ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 34 ของผลิตภัณฑ์ภายในประเทศเบื้องต้น (Gross Domestic Product : GDP)

ภาคอุตสาหกรรมนอกจากจะเป็นแหล่งผลิตสินค้าเพื่อการอุปโภค และบริโภคภายในประเทศแล้ว ยังทำการผลิตเพื่อการส่งออกทำรายได้เข้าประเทศอีกทางหนึ่ง อย่างไรก็ตามการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศจะต้องพัฒนาควบคู่ไปกับการคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากกิจกรรมอุตสาหกรรม ดังนั้นรัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมจึงได้จัดตั้ง "นิคมอุตสาหกรรม" ขึ้น นโยบายการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม เป็นมาตรการหนึ่งที่ประเทศพัฒนาแล้ว ส่วนใหญ่นำมาเป็นเครื่องมือส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมกันอย่างแพร่หลาย โดยมีวัตถุประสงค์แตกต่างกันไป ทว่าแต่ละประเทศต่างมีเป้าหมายหลักหรือวัตถุประสงค์ที่สำคัญคล้ายคลึงกันคือให้ประเทศของตนมีระบบเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพที่ดี ซึ่งท้ายที่สุดแล้วสามารถนำประเทศก้าวสู่ความเป็นผู้นำในทุก ๆ ด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นว่า "นิคมอุตสาหกรรม" นับเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่รัฐได้นำมาใช้เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม จึงได้ตั้งหน่วยงานที่มีชื่อว่า "การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย : กนอ. (Industrial Estate Authority of Thailand : IEAT.)" ขึ้นในปี พ.ศ. 2515 ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรมเข้ามารับผิดชอบในการจัดตั้งและดูแลนิคมอุตสาหกรรมทั่วราชอาณาจักร โครงการที่ดำเนินการโดยการนิคมอุตสาหกรรมแห่ง

ประเทศไทย (กนอ.) จะเรียกว่า “นิคมอุตสาหกรรม” มีวัตถุประสงค์หลักสำคัญในการจัดตั้งเพื่อสนับสนุนและจูงใจให้โรงงานอุตสาหกรรมมาตั้งอยู่ในบริเวณเดียวกันเพื่อสะดวกต่อการควบคุมมลภาวะที่เกิดจากโรงงาน

อุตสาหกรรม และช่วยให้โรงงานอุตสาหกรรมได้ใช้ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังช่วยประหยัดงบประมาณของรัฐในการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก และช่วยในการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศอย่างมีระบบและเป็นระเบียบยิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถประกอบ

อุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีความพร้อมทางด้านสาธารณูปโภค ตลอดจนการคมนาคมขนส่ง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการลงทุน นอกจากนี้ กนอ. ยังสามารถดูแลและควบคุมการดำเนินการของโรงงานต่างๆ อย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ ด้วยการคำนึงถึงระบบคุณค่าที่ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สร้างอย่างเป็นบูรณาการสู่สังคมไทยโดยเป็นยุทธฐานการผลิตการค้าที่ผสมผสาน สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมด้วย 5 ประการ คือ

1. การก่อให้เกิดความเจริญทางเศรษฐกิจ (Economy)
2. การกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค (Equitability)
3. การรักษาสิ่งแวดล้อม (Environment)
4. การถ่ายทอดเทคโนโลยีและยกระดับการศึกษา (Education)
5. การก่อให้เกิดจริยปรัชญาในการประกอบกิจการ (Ethics)

ตามพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2539 การนิคมอุตสาหกรรมฯ สามารถจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมได้ 4 รูปแบบ ได้แก่ การนิคมอุตสาหกรรมฯ ดำเนินการเอง การนิคมอุตสาหกรรมฯร่วมทุน การนิคมอุตสาหกรรมฯร่วมดำเนินงาน และการนิคมอุตสาหกรรมฯให้คำแนะนำและปรึกษา แม้ว่าแนวความคิดมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะการณ์การพัฒนาประเทศ การสนองความต้องการของภาคการผลิต และกระแสการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง โดยให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในการดำเนินการดังกล่าวบ้าง เช่น ให้มีการจัดตั้งเขตอุตสาหกรรม สวนอุตสาหกรรมหรือหน่วยงานของรัฐอื่นเข้ามาดำเนินการแข่งขันในรูปเขตประกอบการอุตสาหกรรมบ้าง เพื่อให้การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล จึงปรับเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาเป็นนิคมอุตสาหกรรมที่รองรับอุตสาหกรรมเฉพาะด้าน (Cluster) มากขึ้น

จากการที่รัฐบาลไทยพยายามที่จะผลักดันอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลให้เข้าไปสู่ตลาดมุสลิมในต่างประเทศและมีแนวโน้มว่าจะขยายตลาดไปได้ด้วยดี เพราะถือเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการนำเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ประเทศมากขึ้น ทำให้ประเทศไทยมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมดีขึ้น โดยเฉพาะศักยภาพในการผลิตอาหารของประเทศไทย ซึ่งความได้เปรียบของประเทศไทยนั้นมีความพร้อมในหลายๆ ด้าน ทั้งวัตถุดิบ และความสามารถในการทำอาหาร จากประเมินสถานการณ์ในปัจจุบันพบว่าประชากรมุสลิมทั่วโลกมีประมาณ 1,500 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 25 ของประชากรโลก เป็นตลาดขนาดใหญ่ที่นำเข้าผลิตภัณฑ์อาหารเป็นมูลค่าต่อปีสูงถึง 80,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ประเทศไทยเป็นหนึ่งในผู้ผลิตอาหาร

ป้อนเข้าตลาดโลกเป็นเวลานานแล้ว โดยจะเห็นจากมูลค่าการส่งออกอาหารทั้งหมดของไทยโดยมีมูลค่าการส่งออกประมาณปีละ 250,000 ล้านบาท ในจำนวนนี้มีมูลค่าการส่งออกไปยังประเทศมุสลิม โดยเฉพาะในภูมิภาคตะวันออกกลาง เฉลี่ยปีละประมาณ 12,000 ล้านบาท นับได้ว่าประเทศไทยยังมีส่วนแบ่งในตลาดอาหารมุสลิมเป็นสัดส่วนที่ยังน้อยอยู่มากคือประมาณร้อยละ 0.2 ของมูลค่าตลาดอาหารฮาลาลทั่วโลก

อย่างไรก็ตามในการส่งออกอาหารฮาลาลที่สำคัญของไทย อันได้แก่ อาหารประเภทเนื้อไก่ กุ้ง และผลไม้กระป๋องและแปรรูป ไปยังกลุ่มประเทศมุสลิม ในช่วงปี 2539 – 2542 พบว่า มูลค่าการส่งออกกว่าร้อยละ 85 มีตลาดอยู่ในประเทศเขตอาเซียน โดยเฉพาะประเทศสิงคโปร์ และมาเลเซีย ซึ่งมีการนำเข้าอาหารฮาลาลจากไทยไปส่งออกให้ประเทศอื่น (Re-export) ทั้งในรูปแบบของสินค้าและนำไปแปรรูปหรือบรรจุภัณฑ์ ดังนั้น จึงน่าที่จะเกิดความร่วมมือกันทั้งภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาการผลิต รวมทั้งการตลาดเพื่อให้สินค้าฮาลาลของไทยเป็นที่ยอมรับและสามารถแข่งขันได้ในตลาดอาหารฮาลาลทั่วโลกภายใต้ตราสินค้าไทย (รุตันท์ เจ๊ะโห๊ะ, 2545)

ประเทศมุสลิมในตะวันออกกลาง เป็นกลุ่มประเทศที่มีกำลังซื้อสูงโดยเฉพาะประเทศคูเวต กาตาร์ ซิเรีย และซาอุดีอาระเบีย แต่ภูมิประเทศของประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลางนี้ ไม่เหมาะสมต่อการผลิตอาหารไว้บริโภคเอง กลุ่มประเทศเหล่านี้ถือเป็นโอกาสในการส่งออกอาหารฮาลาลของไทยเพื่อเพิ่มรายได้และความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ เรื่องดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่หอมหวานที่เชิญชวนให้ภาครัฐบาลและนักลงทุนรวมทั้งผู้ประกอบการทั้งหลาย หันมาส่งเสริมและเร่งพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล เพื่อเพิ่มปริมาณการส่งออกสินค้าอาหารมีรายได้เข้าประเทศเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังสามารถสร้างรายได้ให้กับแรงงานไทย และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศมุสลิมในภูมิภาคตะวันออกกลางเพิ่มขึ้นอีกด้วย

อาหารฮาลาลเป็นอาหารที่มีความสำคัญและเป็นที่รู้จักกันมากขึ้น ผู้ประกอบอาหารของไทยและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความตื่นตัวกันมากเมื่อคณะรัฐมนตรีชุดปัจจุบันได้ให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีสัญจรในพื้นที่ภาคใต้ ทั้งสองครั้งที่ผ่านมา พบว่ามีการบรรจุวาระการประชุมเรื่องการพัฒนาอาหารฮาลาลของไทยนำมาซึ่งข้อสรุปในการจัดตั้งศูนย์กลางอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลในจังหวัดปัตตานี ซึ่งในอนาคตบริเวณพื้นที่ดังกล่าวจะเป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตอาหารฮาลาลจำหน่ายให้แก่ตลาดมุสลิมในต่างประเทศรวมถึงมุสลิมภายในประเทศด้วย

รัฐบาลไทยได้กำหนดนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล และศึกษาความเป็นไปได้ในเชิงธุรกิจในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อดำเนินการตามผลการประชุมไตรภาคีครั้งที่ 7 โครงการเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย - มาเลเซีย-ไทย ณ เมือง Lumut รัฐเปรัก ประเทศมาเลเซีย ซึ่งได้มอบหมายให้ประเทศไทยดำเนินการจัดตั้งศูนย์กลางการผลิตอาหารมุสลิมขึ้นที่จังหวัดปัตตานี ด้วยปัจจัยความพร้อมหลายประการ ได้แก่ความพร้อมด้านแรงงานมุสลิมของจังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นแรงงานสำคัญในขั้นตอนการผลิตอาหารฮาลาลตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม ความพร้อมด้านการเป็นนิคมอุตสาหกรรม มีความพร้อมทางด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และมีพื้นที่สำรองสำหรับการขยายตัวในอนาคต ความพร้อมด้านวัตถุดิบ โดยเฉพาะด้านประมง ความพร้อมทางด้านการเป็นผู้นำด้านรสชาติของอาหาร (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544)

การดำเนินการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล จังหวัดปัตตานี เป็นการดำเนินการที่จะนำไปสู่การวางแนวทางและมาตรการที่จะก่อให้เกิดการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล ที่ครบวงจร เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และเป็นมาตรการหนึ่งในการสนองนโยบายของรัฐบาลที่จะมุ่งให้เกิดการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของอาหารมุสลิมของพื้นที่อนุภูมิภาคขึ้นที่ จังหวัดปัตตานี รวมทั้งให้พื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นฐานการสนับสนุนทางด้านวัตถุดิบการเกษตรต่ออุตสาหกรรมอาหารฮาลาลในระยะยาวต่อไป ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นในจังหวัดปัตตานีอย่างมาก

ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดปัตตานี

จังหวัดปัตตานีเป็นหนึ่งใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลตะวันออกของภาคใต้สุดติดกับทะเลจีนใต้หรืออ่าวไทย มีพื้นที่ประมาณ 2,052.356 ตารางกิโลเมตร และเป็นจังหวัดที่มีขนาดเล็กเป็นอันดับ 2 ของภาคใต้ รองลงมาจากจังหวัดภูเก็ต พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การเพาะปลูก ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม มีอาชีพหลักคือการทำนา

ศักยภาพของจังหวัดปัตตานี

สืบเนื่องจากความพยายามของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ คณะกรรมการติดตามผลการปฏิบัติตามมติของสภาผู้แทนราษฎร ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งข้าราชการ ผู้ประกอบการ และประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ต้องการให้จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นแหล่งผลิตอาหารฮาลาล เนื่องจากพิจารณาเห็นว่าจังหวัดชายแดนภาคใต้มีศักยภาพและความพร้อมทั้งในด้านวัตถุดิบ แรงงาน การขนส่ง และโครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนวัฒนธรรมของประชาชนในท้องถิ่นที่นับถือศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัดเป็นที่รู้จักแพร่หลายไปทั่วโลก โดยกำหนดให้มีศูนย์กลางแหล่งผลิตอาหารฮาลาลอยู่ที่จังหวัดปัตตานี เนื่องจากปัตตานีเป็นที่ยอมรับนับถือของผู้บริโภค เป็นเมืองที่มีความสัมพันธ์กับโลกอิสลามมานานเป็นที่รู้จักกันดีในนาม “ฟาฏอนี” จากภาพลักษณ์อันนี้จะก่อให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภคได้ว่าเป็นอาหารฮาลาลที่ผลิตโดยมุสลิมที่ปัตตานี

โครงสร้างพื้นที่และปัจจัยที่สำคัญ

แรงงาน ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิม (74.8%) จึงมีศักยภาพมากในการพัฒนาสินค้าให้กับกลุ่มผู้บริโภคที่นับถือศาสนาอิสลาม โดยแรงงานท้องถิ่นต้องการทำงานในท้องถิ่นซึ่งมีวัฒนธรรมเหมือนกัน อีกทั้งปัตตานีเป็นจังหวัดแรกของประเทศที่มีศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานซึ่งจะช่วยสนับสนุนการพัฒนาแรงงานเพื่อเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม

สภาพทางภูมิศาสตร์

ปัตตานีอยู่ฝั่งทะเลด้านตะวันออกติดอ่าวไทย และอยู่ใกล้แหล่งประมงของประเทศเพื่อนบ้านมากที่สุด จึงมีความได้เปรียบในการขนส่งสินค้าและวัตถุดิบต่างๆ

ปัญหาชายแดนภาคใต้

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า รัฐบาลชุดปัจจุบัน ภายใต้การนำของ พตท. ทักษิณ ชินวัตร มีความพยายามที่จะมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้แก่ จังหวัด ยะลา นราธิวาส ปัตตานี สงขลา และสตูล แต่ในช่วงประมาณเดือนมกราคม 2547 ได้เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อันได้แก่จังหวัด ยะลา นราธิวาส และปัตตานี ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศรวมทั้งสถานการณ์อาหารฮาลาลและนิคมอุตสาหกรรมที่กำลังจะเกิดขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบให้การลงทุนในพื้นที่ภาคใต้ค่อนข้างชะลอตัวรวมทั้งจังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่รัฐบาลพยายามสนับสนุนให้เป็นศูนย์กลางการส่งออกอาหารฮาลาล จากข้อมูลของ BOI เกี่ยวกับการลงทุน ในเขตพื้นที่ภาคใต้พบว่านักลงทุนไม่กล้าตัดสินใจลงทุนแม้ว่าการลงทุนในช่วงไตรมาสแรกของปีนี้จะเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ซึ่งแต่เดิมนักลงทุนมีความมั่นใจในภาวะเศรษฐกิจที่ฟื้นตัว คาดว่าการลงทุนก็มีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อ

เนื่อง ประกอบกับศักยภาพของพื้นที่ และความพร้อมในเรื่องวัตถุดิบทรัพยากรธรรมชาติต่างๆซึ่งเหมาะสมจะเป็นศูนย์กลางการผลิตอาหารฮาลาล แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์ภาวะความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงเป็นสาเหตุทำให้ภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว ส่งผลให้นักลงทุนไม่กล้าตัดสินใจเข้ามาลงทุนในพื้นที่ดังกล่าว รวมทั้งนักลงทุนจากประเทศมาเลเซียที่ต้องการจะย้ายฐานการลงทุนจากปีนังมาที่ภาคใต้ของประเทศไทยเพราะเห็นว่าเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการลงทุน แต่เมื่อเหตุการณ์ความไม่สงบมีความรุนแรงมากขึ้น จึงทำให้เกิดความไม่มั่นใจทั้งนักลงทุนภายในประเทศและต่างประเทศ

ดังนั้นรัฐบาลจึงมีนโยบายเร่งด่วนในการพัฒนาเศรษฐกิจ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) ให้เป็นยุทธฐานการผลิตผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาลเพื่อเร่งแก้ปัญหาภาพลักษณ์ปัญหาด้านเศรษฐกิจการลงทุนรวมทั้งปัญหาทางด้านแรงงานที่ต้องอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานชาวมุสลิมไปยังประเทศเพื่อนบ้าน โดยมอบให้การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) รับผิดชอบดำเนินการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล จังหวัดปัตตานี ให้สอดคล้องกับเรื่องครัวโลก ให้มีมาตรฐาน และมีระบบ การตรวจสอบจนเป็นที่ยอมรับต่อไป ในขณะนี้ กนอ. กำลังดำเนินการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล จังหวัดปัตตานีในเขตอำเภอปะนาเระ และอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี พื้นที่ประมาณ 933 ไร่

ความเป็นมาของการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล จังหวัดปัตตานี

1. คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2543 มอบหมายให้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (สพบ.) ร่วมกับ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) และจังหวัดปัตตานี เป็นหน่วยงานหลักในการประสานการจัดทำแผนปฏิบัติการและศึกษาความเป็นไปได้ในเชิงธุรกิจของประเภทผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอาหารฮาลาลที่มีศักยภาพการพัฒนาแบบครบวงจรในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

2. คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 25 กันยายน 2544 เห็นชอบแผนปฏิบัติการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งประกอบด้วย 3 แผนหลัก ได้แก่ แผนพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ แผนพัฒนาการตลาด และแผนปรับปรุงกลไกการรองรับอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล

3. คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2545 อนุมัติตามมติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (สพบ.) ครั้งที่ 1/2545 ในเรื่องแผนปฏิบัติการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ระหว่างปี 2545 – 2548 โดยเห็นชอบแผนงาน/โครงการ และงบประมาณสำหรับการดำเนินโครงการโดยขอรับการ

จัดสรรงบกลางปี 2545 จำนวน 2.31 ล้านบาท และงบกลางปี 2546 จำนวน 425.04 ล้านบาท และเห็นชอบการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนากิจการอาหารฮาลาล

4. จากการประชุมคณะรัฐมนตรีอย่างไม่เป็นทางการนอกสถานที่ เมื่อวันที่ 29 - 31 มีนาคม 2545 ณ จังหวัดนราธิวาส ที่ประชุมมีความเห็นว่าควรเร่งรัดพัฒนาการแปรรูปสินค้าเกษตรสำหรับผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาล และมอบหมายให้ นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม รับผิดชอบการทำอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล โดยส่งเสริมให้ภาคใต้เป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล และให้กระทรวงอุตสาหกรรมรับผิดชอบในการจัดทำมาตรการและแผนในการแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและการสร้างนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลที่ปัตตานี

6. คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2545 เห็นชอบผลการประชุมคณะกรรมการพัฒนาการอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล ครั้งที่ 1/2545 วันที่ 25 เมษายน 2545 (ยุทธศาสตร์การส่งเสริมให้ภาคใต้เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล) มอบหมายให้ กนอ. ร่วมกับ กรมพัฒนาที่ดิน และจังหวัดปัตตานี ศึกษาความเหมาะสมและศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมของการพัฒนาที่ดิน/ อุตสาหกรรมแห่งใหม่บริเวณ อ.ทุ่งยางแดง หรือพื้นที่อื่น ๆ ที่เหมาะสมในจังหวัดปัตตานี วงเงิน 5 ล้านบาท

7. คณะกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลในการประชุมครั้งที่ 1/2546 เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2546 มีมติ ดังนี้

7.1 เห็นชอบให้มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาล

7.2 คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2546 เห็นชอบผลการประชุมคณะกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล ครั้งที่ 1/2546 เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2546 มีมติเกี่ยวกับ กนอ. ดังนี้

7.2.1 เพื่อให้มีการดำเนินการอย่างมีระบบ ที่ประชุมมอบให้กระทรวงอุตสาหกรรม (การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย) เป็นเจ้าภาพรับผิดชอบดำเนินการให้สอดคล้องกับเรื่องครัวโลก ให้มีมาตรฐาน มีระบบการตรวจสอบจนเป็นที่ยอมรับต่อไป

7.2.2 เห็นชอบแผนการดำเนินงานของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พร้อมทั้งมอบหมายให้การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยทำความเข้าใจความตกลงในรายละเอียดกับสำนักงานประมาณในการขอรับการจัดสรรงบกลางปี 2546 วงเงิน 5 ล้านบาท เพื่อใช้ในการดำเนินโครงการ พร้อมทั้งให้รับข้อสังเกตของที่ประชุมไปพิจารณาดำเนินการต่อไป

8. คณะกรรมการ กนอ. ได้มีมติในการประชุมคณะกรรมการ กนอ. ครั้งที่ 1/2547 เมื่อวันที่ 2 มกราคม 2547 มีมติเห็นชอบให้ กนอ. ร่วมดำเนินงานกับ บริษัท ฟาตอนิ อินดัสทรีส์ จำกัด

จัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล จังหวัดปัตตานี บริเวณพื้นที่อำเภอปาดังและอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี พื้นที่ประมาณ 900 ไร่ โดย บริษัทฯ เป็นผู้ให้บริการระบบสาธารณูปโภค และการดำเนินงานด้านเทคนิค สิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์มาตรฐานที่ กนอ.กำหนด

ในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่อุตสาหกรรม ดังนั้น การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจมีทั้งทางบวกและทางลบต่อชาวชุมชนรอบๆ ข้าง

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ซึ่งได้กำหนดยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่ในมิติใหม่ ด้วยการปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองให้สมดุลและยั่งยืน โดยอาศัยหลักการสำคัญ คือยึดพื้นที่เป็นตัวตั้ง เอาชุมชนเป็นศูนย์กลาง การพัฒนามุ่งสู่เศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนโดยรอบ เพื่อเป็นการเสริมสร้างให้ประชาชนในพื้นที่จัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม เกิดความรู้ ความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อการบริหารจัดการนิคมอุตสาหกรรมและการประกอบกิจการของโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งความเจริญทางเศรษฐกิจนั้น มีอุตสาหกรรมเป็นเครื่องมือ กลไกในการพัฒนา หากแต่การพัฒนาเพียงด้านเดียวย่อมเป็นความไม่ยั่งยืน ในท้ายที่สุดการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงต้องคำนึงถึง ทั้งด้านอุตสาหกรรมสิ่งแวดล้อมและชุมชน การพัฒนาชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ และมีเป้าหมายเพื่อให้ “คน” มีคุณภาพ และมีความสุข การพัฒนาสังคมไทยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 นอกจากจะมีจุดมุ่งหมายให้ชุมชนมีความเข้มแข็งแล้ว ยังมุ่งเน้นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอีกด้วย

รัฐบาลมีนโยบายสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจอุตสาหกรรมแก่ประเทศ และ กนอ. เป็นรับนโยบายมาปฏิบัติ พัฒนานิคมอุตสาหกรรม โรงงานอุตสาหกรรมมาตามลำดับ ในช่วงแรกของการพัฒนา คือ เมื่อ 20 ปีที่ผ่านมา ยังไม่มีกฎหมายรัฐธรรมนูญว่าด้วยสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมของประชาชน และการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการร่วมรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับประโยชน์ ตลอดจนการสร้างช่องทางการสื่อสาร การพัฒนาดังกล่าวจึงเป็นเพียงการปรับเปลี่ยนรูปแบบ วิถีชีวิตชุมชน ดังนั้นในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมครั้งต่อไป กนอ. จึงมีนโยบายในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพื่อชุมชนโดยรอบนิคมอุตสาหกรรมเชื่อมั่นในการบริหารจัดการที่เป็นระบบทั้งด้านการจัดทำวารสารเผยแพร่ แผ่นพับประชาสัมพันธ์ การออกรายการโทรทัศน์และสื่อวิทยุทัศน์ เป็นความพยายามของ กนอ. ในการสื่อสารถ่ายทอดข้อมูลสู่ประชาชนทั่วไป

รวมทั้งชุมชนบริเวณโดยรอบนิคมอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม ด้วยสื่อต่างๆ เหล่านั้น อาจไม่เพียงพอต่อการรับรู้ ดังนั้น การมีส่วนร่วมของชุมชนจึงเป็นมิติใหม่ในการดึงภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในมิติต่างๆ อาทิ การมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูล การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล จ. ปัตตานี

ในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลขึ้นในครั้งนี้ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จึงต้องทำการสื่อสาร ภารกิจ หน้าที่ และบทบาทของนิคมอุตสาหกรรมให้ชุมชนได้รับทราบข้อมูลที่ถูกต้อง เนื่องจากชาวปัตตานียังไม่รู้จักและไม่เข้าใจถึงการดำเนินงานของนิคมอุตสาหกรรม สาเหตุเพราะยังติดกับภาพเดิมของเขตอุตสาหกรรมปัตตานี ซึ่งอยู่ภายใต้การดำเนินงานของ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นเขตอุตสาหกรรมที่รวมโรงงานไว้โดยไม่มีระบบการบริหารจัดการที่ดี ไม่มีการดูแลระบบบำบัดน้ำเสีย ก่อให้เกิดมลพิษรวมทั้งชุมชนรอบๆ เขตอุตสาหกรรม ประสบปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่ถึงขั้นวิกฤต ดังนั้น หากมีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมขึ้นในเขตจังหวัดปัตตานีโดยไม่มีการชี้แจง หรือทำความเข้าใจกับชุมชนที่อยู่อาศัยบริเวณรอบนิคมอุตสาหกรรมแล้ว อาจจะทำให้เกิดการต่อต้านจนถึงขั้นมีผลกระทบทำให้หยุดโครงการก็เป็นได้ การนิคมอุตสาหกรรมฯ จึงได้กำหนดกลยุทธ์ในการสื่อสารข้อมูลข่าวสารต่างและได้ดำเนินการ อาทิ การให้ข้อมูลข่าวสาร การผลิตสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ Brochure สื่อวิดีโอ ทัศนียภาพ รวมทั้งการนำชุมชนศึกษาดูงานระบบการบริหารจัดการนิคมอุตสาหกรรม ภายใต้การกำกับดูแลของนิคมอุตสาหกรรมฯ และการจัดเวทีชาวบ้านเพื่อรับทราบทัศนคติและความต้องการของชุมชน รวมทั้งจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work shop) ร่วมกับชุมชน

จากการสื่อสารข้อมูลข่าวสารของการนิคมอุตสาหกรรมฯ ที่ได้ดำเนินมาทุกขั้นตอน เพื่อให้ชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมฯ มีความเข้าใจและเกิดมิติของการมีส่วนร่วมในการเสนอแนะว่า “สิ่งที่พวกเขาอยากเห็น สิ่งที่เขาอยากได้” ในการเกิดนิคมอุตสาหกรรม มีอะไรบ้าง อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล จังหวัดปัตตานีที่น่าจะมีประสิทธิภาพมากที่สุด คือประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นต้น ชุมชนท้องถิ่นควรมีโอกาสที่จะเสนอว่าทิศทางการพัฒนาบ้านเมืองของพวกเขาควรเป็นเช่นไร

ดังนั้นผู้ศึกษาวิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาถึงกระบวนการสื่อสารว่าประชาชนเกิดความเข้าใจและเกิดการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมนี้อย่างไรบ้าง เพราะการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลนี้ เป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่จะมีผลกระทบต่อ หลักศาสนา และวัฒนธรรมของชาวมุสลิม การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เพื่อจะได้นำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการดำเนินการที่ถูกต้อง ในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนรวมทั้งสร้างความพึงพอใจให้กับชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลในอนาคต

1.2 ปัญหาวิจัย

1.2.1 กระบวนการสื่อสารของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย มีการสื่อสารอย่างไรเพื่อให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล

1.2.2 ประชาชนโดยรอบพื้นที่ที่มีการสื่อสารในเรื่องเกี่ยวกับข้อดี ปัญหา หรือผลกระทบอันเกิดจากการมีนิคมอุตสาหกรรมหรือไม่ อย่างไร

1.2.3 ทักษะของประชาชนโดยรอบพื้นที่ เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมฯ ที่การนิคมอุตสาหกรรมฯ สื่อสารเป็นอย่างไร และข่าวสารนั้นสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนหรือไม่

1.2.4 ประชาชนโดยรอบพื้นที่มีส่วนร่วมอย่างไรในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล

1.3.2 เพื่อศึกษาข้อดี ปัญหาและผลกระทบอันเกิดจากการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล ที่มีต่อประชาชนโดยรอบพื้นที่

1.3.3 เพื่อศึกษาทักษะของประชาชนโดยรอบพื้นที่ๆ ที่มีต่อการนำเสนอข้อมูลข่าวสารกรณีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล

1.3.4 เพื่อศึกษาถึงกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล จังหวัดปัตตานี

1.4 ขอบเขตในการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาบทบาทของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยและ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยรอบนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล จังหวัดปัตตานี โดยยึดเอาประชาชนในเขตอำเภอปาดังกระเบา และอำเภอสาบบุรี จังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นสถานที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมดังกล่าว เท่านั้น ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือนธันวาคม 2548 - เดือนกุมภาพันธ์ 2549

1.5 นิยามศัพท์

กระบวนการสื่อสาร หมายถึง การสื่อความเข้าใจในบทบาทภารกิจหน้าที่ของนิคมอุตสาหกรรม เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลที่ถูกต้องตรงกันโดยอาศัยระบบการสื่อสารผ่านสื่อต่างๆ เช่น สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทัศน์ และสื่อกิจกรรมพิเศษ เป็นต้น

ข้อมูลข่าวสาร หมายถึง ข่าวสารความคืบหน้าของโครงการในจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล

นิคมอุตสาหกรรม หมายถึง เขตพื้นที่ที่มีกฎหมายรองรับให้เป็นพื้นที่ประกอบอุตสาหกรรม และกิจการอื่น ซึ่งต่อเนื่องกับการประกอบอุตสาหกรรมซึ่งพื้นที่ดังกล่าวมีความพร้อมด้วยระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ พร้อมให้ผู้ลงทุนตั้งโรงงานได้ทันทีโดยผู้ประกอบอุตสาหกรรมจะได้รับสิทธิประโยชน์ สิ่งจูงใจ และสิ่งอำนวยความสะดวกตามพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และได้รับสิทธิเพิ่มเติมมากขึ้นสำหรับโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน

ฮาลาล หมายถึง คำในภาษาอาหรับมีความหมายถึงสิ่งที่กฎหมายอิสลาม หรือบทบัญญัติของอัลลอฮ์.ซุบฮานาฮูวะอะลา ออนุมัติให้ปฏิบัติหรือบริโภค

อาหารฮาลาล หมายถึง อาหารที่อนุมัติให้มุสลิมบริโภค เป็นที่ทราบกันดีว่าผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม หรือชาวมุสลิมดำรงตนอยู่ในแนวทางที่ศาสนาบัญญัติไว้ ในเรื่องของการบริโภค

มุสลิมจะเลือกบริโภคแต่สิ่งที่ศาสนาอนุมัติ ซึ่งได้แก่อาหารฮาลาลนั่นเอง ในขณะที่เดียวกันมุสลิม จะหลีกเลี่ยงการบริโภคอาหารที่ศาสนาห้าม ซึ่งเรียกว่าอาหารหะรอม อาหารหรือเครื่องดื่มที่จัดได้ว่าเป็นอาหารฮาลาล จะต้องมีการปฏิบัติให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของศาสนาอิสลามที่บัญญัติไว้ในคัมภีร์อัลกุรอาน หะดีษ (บันทึกคำพูดการประพฤติปฏิบัติของนบีมุฮัมมัด) และฟิกส์ (นิติศาสตร์อิสลาม) อิสลามห้ามการกล่าวว่าสิ่งนี้ฮาลาลหรือหะรอม ด้วยตนเองโดยไม่มีหลักฐานจากอัลกุรอาน หะดีษ และการเห็นพ้องจากอุละมาอ์ (ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับหลักการอิสลาม)

มุสลิม หมายถึง ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามที่เป็นเพศชาย ซึ่งความหมายจะตรงข้ามกับคำว่า มุสลิมะฮ์ คือผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามที่เป็นเพศหญิง แต่ในงานวิจัยเล่มนี้ขอใช้คำว่า มุสลิม คือ ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามทั้งเพศชายและเพศหญิง

การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในอำเภอปะนะระ และอำเภอสายบุรี จ.ปัตตานี ในการเสนอความคิดเห็นและความต้องการในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล

ประชาชน หมายถึง ประชาชนทั่วไปที่อยู่อาศัยในอำเภอ ปะนาเร และอำเภอสาขบุรี และประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่โดยรอบนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล จังหวัดปัตตานี

ทักษะ หมายถึง ความรู้สึกรู้สึก ความคิดเห็นของบุคคลที่มีความรู้ อารมณ์ หรือความรู้สึกละเอียดประกอบเป็นแนวโน้ม ซึ่งพร้อมที่จะแสดงการสนับสนุนและพอใจ หรือคัดค้านและไม่พอใจ ต่อข่าวสารการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย

1.6.1 ผลของการวิจัยสามารถนำไปเป็นข้อมูลให้กับหน่วยงานในเรื่องเกี่ยวกับการสื่อสารข้อมูลข่าวสารในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน

1.6.2 สามารถนำไปกำหนดกลยุทธ์สำหรับวางแผนการสื่อสารขององค์กร เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสังคม ชุมชนและประเทศชาติโดยรวม

1.6.3 เพื่อเป็นกรณีศึกษาในการบริหารจัดการกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมอื่นต่อไป